Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut

Ukiumoortumik nalunaarut

2022

Imarisaanut takussutissiaq

Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut 3
Kalaallit Nunaani Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut katiterneri 2021-2025 5
Suliat ataatsimut takussutissartai sulianillu aalajangersimasunik tulleriiaarineq. 6
2022-3912 – UNESCO World Heritage Kujataa illuatungeralugu Sermitsiaq 7
2022-24905 – Naalakkersuisut og Kalaallit Airports illuatungeralugu Sermitsiaq 15

Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut

Tusagassiuisarnermi akisussaassuseqarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaat nr. 17, 19. november 2007-imeersoq (tusagassiuisarnermi akisussaassuseqarneq pillugu inatsit) naapertorlugu Naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartunik (Tusagassiinermut Aaliangiisartut) toqqaasarput, inatsisileritooq ilaasortallu arfinillit aammalu allattoqarfik. Inatsisileritooq ilaasortallu arfinillit tamarmik sinniisoqarput.

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut suliani makkunani aaliangiisarput:

1) Tusagassiornermi ileqqorissaarnissamik maligassiissutit unioqqutillugit saqqummiisoqarsimanersoq, tak. § 34.
2) Kapitali 6-imi malittarisassat naapertorlugit tusagassiuut pisussaanersoq, akerliliineq saqqummiutissallugu, tassunga ilanngullugit akerliliinerup imarisaanut, ilusaanut inissisimaneranullu tunngasut..

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut siulittaasuata itigartissinnaavai:

1) Naammagittaalliutit, aalajangiisartut susassaqarfigisaannut ersarissumik ilaanngitsut, tak. imm. 1, imaluunniit ersarissumik tunngavissaqanngitsut.
2) Inunnit, suliffeqarfinnit il. il. naammagittaalliutit, pissutsit naammagittaalliutigineqartut pillugit inatsisitigut soqutisaqartuunngitsuneersut.
3) naammagittaalliutit naammagittaalliornissamut piffissaliussamik eqquutsitsisimanngitsut, takuuk. § 34, imm. 2 imal. imm. 3, imal. § 40.

usagassiuutit pillugit Aaliangiisartut namminneerlutik suliaq qaqissinnaavaat, taanna pingaaruteqarpat imaluunniit tunngaviusumik pingaaruteqarpat. Taamaattoqartillugu innarlerneqartumit oqaaseqaammik piniartoqassaaq tusagassiuummiillu naammagittaalliuummi pineqartumit oqaaseqaammik piniassapput.

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartuni ilaasortaq naammagittaalliutip suliarineranut akuusinnaanngilaq tusagassiuummut pineqartumut attuumassuteqaruni, imaluunniit allatigut pissutsit imaappata, ilaasortap suliamut immikkut soqutigisaqartuunnginnera apeqquserneqarsinnaalluni. Taasinermi amerlanerussuteqarnikkut patsisitalersukkamik aaliangiinertut ilusilerlugu aaliangiissapput, illuatungeriit akornanni isumaqatigiissuteqarnikkut inaarisoqanngippat. Taasinermi naligiittoqartillugu, siulittaasup taasinera aaliangiisuussaaq. Isumaqatigiinngissutaasoq aaliangiinermut tamanit isumaqatigiiffiunngitsumut ilanngunneqassaaq.

Matumunnga Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut tusagassiuutip naammagittaalliutigineqartup aaqqissuisua peqqusinnaavaat aaliangiineq piaarnerpaamik saqqummiuteqqullugu, Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut ersarinnerusumik aaliangersagaattut annertussusilerlugu. Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut aaliangernerata saqqummiunneqarnerani, oqaasertaliussanik ilaqartinneqassanngilaq, nammaginartumillu piumasarineqarsinnaasumik ersarissuseqassalluni.

Tusagassiuutit pillugit aalajangiisartut aalajangigaat allaffissornikkut oqartussaasumut allamut suliassanngortinneqarsinnaanngilaq.

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut suliatik pillugit, Naalakkersuisunut ukiumoortumik nalunaarusiortassapput. Nalunaarut avammut saqqummiunneqassaaq, tak. § 51.

Attavigiuk:
Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut
c/o Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik
Imaneq 1 A,
Postboks 1029
3900 Nuuk
Oqarasuaat +299 34 57 41
E-mail: pressenaevn@nanoq.gl

Kalaallit Nunaani Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut katiterneri 2021-2025

Innersuussisut:	**Ilaasortaq:**	**Sinniisussaq:**
Naalakkersuisoq: (Siulittaasumik qinersineq)	Kirsten Thomassen (Eqqartuussisuuneq)	Morten Nornild (Rigsombudsmandenimi pisortarp tullersortaa)
Kalaallit Nunaanni Tusagassiortut Peqatigiiffiat:	Karsten Sommer Dorthe Olsen	Else Løvstrøm Mads Pedersen
Aaqqissuussinermi aqutsisut:	Poul Krarup Alice Sørensen	Inge S. Rasmussen Jens Thorin
Kattuffiit:	Aqqaluk Brandt Johansen Peter Jensen	Bia Andersen Rosannguaq Rossen

Suliat ataatsimut takussutissartai sulianillu aalajangersimasunik tulleriiaarineq.

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartunut saaffiginnissutigineqarsimasut tamarmik uani allanneqassapput. Taamaallaalli ataani saaffiginnissutit suliarineqarsimasut kisimik atuarneqarsinnaapput. Suliat tamarmik kinaassutsimik isertuussanngortinneqassapput.

2022-mi tusagassiuinermut aalajangiisartut pingasunik naammagittaalliutinik tigusaqarsimavoq taakkunani marluk malitseqartinneqarnikuullutik. Maluginiarneqassaaq saagit marluusut ataasiinnarmik suliap normoqarmata imminnulli attuumassuteqaratik.

Suliaq 2022-3912 – [Naammagittaalliortoq] illuatungeralugu Sermitsiaq.AG
Suliaq 2022-3912 – [Naammagittaalliortoq] illuatungeralugu Sermitsiaq
Suliaq 2022-24905 – [Naammagittaalliortoq1] og [Naammagittaalliortoq2] illuatungeralugu Sermitsiaq

2022-3912 – [Naammagittaalliortoq] illuatungeralugu Sermitsiaq

A A L A J A N G I I N E Q:
Kalaallit Nunaanni Tusagassiinermut Aalajangiisartunit ulloq 5. januar 2023-imi oqaatigineqartut

suliami 58-11
Suliap normua 2022-3912

[Naammagittaalliortoq]
illuatungeralugu
Sermitsiaq

[Naammagittaalliortoq] Sermitsiaq-mi ulloq 28. oktober 2022-imi allagaq saqqummiussimasaa pillugu naammagittaalliuuteqarpoq. [Naammagittaalliortoq] isumaqarpoq allagami tusagassiortuunermi maleruagassat pitsaasut malinneqarsimanngitsut.

Suliap saqqummiunneqarnera

Sermitsiaq ulloq 28. oktober 2022 quppernerni 28-29 allagamik ”Takornariat nunarsuarmiunut kingornussassaqarfinnut takuniaanerminnut akiliisariaqarput”mik qulequtserneqarsimasumik saqqummiussivoq. Allagap ataani ima allagalerneqarsimavoq: ”Pissutsit ullumikkutut itsillugit nunarput akiliinissamik piumasaqaatitaqanngitsumik nammineerluni tigooraaginnarfissarujussuuvoq,

Kujataani sumiiffimmut aqutsisoq aamma park rangeri uparuaavoq”

Allakkami [Ateq1] [Nuna immikkoortortaq1]-mi umiarsuit takornariartaatit pillugit apersorneqarsimasutut allaqqavoq. Taakku apeqqutit [Ateq1] akisassai qallunaatuinnaq apeqqutigineqarput taamaasillutillu qallunaatut akineqarlutik.

[Naammagittaalliortoq]-p allagaq saqqummiunneqannginnerani Kalaallisut qallunaatullu atuaqqissaarneqaqqaarnissaa piumasarisimavaa.

Allagaq apeqqutillu Sermitsiaq-mit kalaallisut nutserneqarsimapput. Allagaq oqaatsini marlunni aviisimi saqqummersitami ataatsimi saqqummiunneqarsimavoq, qallunaatoortaalu kalaallisoortaanit tullinnguuttutut inissinneqarsimalluni.

Kalaallisut saqqummiussami qorsummik tunuliaqutilimmik allannertalerneqarsimavoq. Tassanilu allaqqavoq allaaserisaq qallunaatut allaqqaarneqarsimasoq, taamatullu Sermitsiaq kalaallisut nutserneqarsimaneranut akisussaaffimmik tigumminnittuusoq.

Illuatungeriit isiginnittariaasaat

[Naammagittaalliortoq]-p isiginnittariaasaa

[Naammagittaalliortoq] 1. november 2022-meersumi naammagittaalliummi allassimavoq, allagap oqaaseqaataa aammalu pilersinneqarneranut suliap ingerlanneqarnera, tassani Sermitsiaq kalaallit oqaasianut ataqqinninnginnerujussuarmik takutitsimmat, tamannalu pingaartumik inissisimasussaasimagaluarnera, allakkap kalaallisoortup pilersinneqarneranut paasissutissat amigarnerat, akuerisassaanngitsumik nutsernerlugaanera tassuunatigullu naqqiissutissanik tunniussinissamut periarfissinneqarsimannginneq. Naggattullu akisussaaffiup kukkusumik inissinneqarsimaneranut aammalu ajornartorsiutip qanoq annertussusaanut akuersaannginnermut tunngatillugu naammagittaalliuutigineqarpoq.

Ulloq 20. september 2022 missaani [Aaqqissuisoq]-ip apeqqutit qallunaatut nassiuppai. Ingerlaneq tamaat qallunaatoorpoq, aamma tamanna ajunngilaq. Suliap ingerlarnga pillugu oqaaseqartoqanngilaq, kalaallisut

nutserneqartussaanera pillugu assinganilluunniit eqqaasaqartoqarani. [Naammagittaalliortoq]-p allagaq saqqummersinneqannginnerani kalaallisut nutsernera takoqqaarumavaat. Qallunaatut allagaq nutserterneqareernerata kingorna [Aaqqissuisoq1]-imut ulloq 26. okt nassiunneqarpoq. Piffissaliussaq eqqarsaatigalugu qallunaatut allanneq aammalu allannguinerit assigiinngitsut eqqarsaatigalugit qaammat ataaseq sinnerlugu aammalu sapaatip akunnera ataasermik ilaqqillugu atorneqarsimavoq.

Qallunaatut allannguinerit kingulliit pereermata ulloq taanna nal. 13:34

[Naammagittaalliortoq]-p kalaallisoortaa tiguaa, ullorlu taanna nal.

16:00 nallertinnagu allakkat kalaallisoortut qallunaatoortullu saqqummiunneqarnissaanut naqiterneqartussanngorlugit nassiunneqartussaallutik. Taamaasillutik akunnerup affaannaa piffissaralugu kalaallisut allakkiami naqqiisinnaatitaallutik, tamannali iluamik naqqiilluarsinnaanissamut naammanngilaq.

Kalaallisoortaani oqaatsit (taaguutit) UNESCO pillugu atorneqarneq ajortut atorneqarsimapput. Oqaaseqatigiiaat ataasiakkaat paasisassaanngillat aamma malunnartumik qallunaatuumiit kalaallisut sukkaannaq nutsigaarpasinnerat takuneqarsinnaavoq. Oqaatsit ataasiakkaat kukkoqqinnaarput.

[Naammagittaalliortoq]-p allagaq kalaallisoortoq tigummagu [Aaqqissuisoq1] saaffigineqarpoq, allagaq taama isikkoqartillugu saqqummiunneqarsinnaanera akuersaarneqarsinnaanngimmat, taamaattoqassappallu [Ateq2]-ip aqqa peerneqassasoq. Nalunaaqutaq 16:00-mut qanillisorlu, aaqqissuisoq [Ateq2]-imut sianerpoq oqaatigalugu paasisinnaanagu sooq nutsernera akuerisinnaanngikkaat.

Piffissaq qanillimmat akuereqqullugu tuaviusaarivoq. [Ateq2]-ip isumani allanngunngilaa, taamaammallu piumasaralugu allagaq saqqummiunneqassappat atini peeqqullugu. Qanorluunniit inissinniaraluarunikku kalaallisut oqaaseqaataasut [Naammagittaalliortoq]-miit oqaaseqaataanngimmata.

Aammattaaq [Ateq2]-ip aaqqissuisoq [Aaqqissuisoq2] paasitippaa [Ateq1] attavigineqassasoq paasiniarlugu taassuma kalaallisoortaa akuerisinnaanera. [Ateq1]-ili attavigineqanngilaq, aqaguanilu [Ateq2]-ip Sermitsiaq-p aaqqissuisuanut sianermat aaqqissuisup ilisimatippaa [Ateq1] attavigineqarsimanngitsoq qallunaatuua akuerineqareermat.

Tamassumap ingerlarngata Pitsaasumik tusagassioriaaseqarneq, punkt 3-mut unioqqutitsineruvoq, tassani ersermat: ”.Saqqummiussineq imatut pisariaqarpoq apersorneqartoq akinissaminut naammaginartumik piffissalerlugu.”

[Naammagittaalliortoq]-p [Aaqqissuisoq1]-imut allakkap kalaallisoortaa suli akuerineqanngitsoq saqqummiunneqarsimaneranut naammagittaalliormat, [Aaqqissuisoq1] akivoq taamatut pisoqarsimanera ugguaralugu, kisianni [Naammagittaalliortoq] nammineerluni kalaallisut akissummik nassiussiinnarsimasinnaagaluartoq. Peqatigiiffilli paasitinneqarsimanngilaq kalallisut akisinnaatitaalluni aammalu kalaallisut akissutit nutserneqartussaanerat pillugu paasitinneqarsimanani.

[Aaqqissuisoq1]-ip [Naammagittaalliortoq]-p kalaallisut nutserneqarsimaneranut tunngatillugu naammagittaalliutaanut akimmat, akissutaa ima atuarneqarsinnaavoq Sermitsiaq-p suliap ingerlanneqarsimaneranut ajornartorsiummik takunnissinnaanngitsut.

[Naammagittaalliortoq]-p paasiuminaatsippaa [Aaqqissuisoq1] ukiuni arlalini tamaani sulinikuutilluni oqaatsitsinnut pingaartitsinnginnera pillugu naammagittaalliortunik paasinnissimannginnera. Tassami nutsikkat annerpaat nutsernerlugaasarmata kalallillu amerlanerit qallunaatut atuarsinnaammata Sermitsiaq-mi qallunaatut allassimasut atuarneqarnerusartut. Oqaatsitsinnut innuttaasunullu tamanna ataqqinninnginnerujussuuvoq.

Sermitsiaq-p isiginnittariaasaa

Sermitsiaq ulloq 22. december 2022-imi akissummi ima allassimapput:

> ”Sermitsiaq isumaqarpoq, naammagittaalliut paatsooqatigiinnermit aammalu oqaluulluannginnermit pisimasoq.
>
> Allagaq pinngorpoq, aaqqissuisoqarfiup Kalaallit Nunaanni Unesco-ni pingasuusuni sulisut Islandimi umiarsuit takornariartaatit pillugit pikkorissariartornerat paasimmagu.
>
> Tamanna tunngavigalugu pinngortitami nakkutilliisut ilaat
>
> isumaqatigiissutigiffigineqarpoq, Kalaallit Nunaanni umiarsuit takornariartaatit pillugit tikittarnerat alaaserineqassasoq ingammillu Unesco-mi piffinnut tikittartut sammineqassasut.
>
> Utaqqiisaasumillu inerneraa, Unesco-qarfiit immikkut allagaqaatigineqassasut.
>
> Aaqqissuiviup apeqqutinik sanavoq taakkulu piffinnut assigiinngitsunut nassiunneqarlutik.

Attaveqaqatigiinneq qallunaatut ingerlanneqarmat apeqqutittaaq qallunaatut tunniunneqarput.

Piffiit tamarmik akisinnaanissaannut periarfissinneqarput aamma kingusinnerusukkut malitsinik apeqqutinik piffiit ilaat nassinneqarlutik.

Tamarmik qallunaatut akipput.

Inerneraa allakkat pingasut Unesco piffini assigiinngitsuni umiarsuarnik takornariartaatitigut takornariaqarneq pillugu allakkiat, pissanganangaartut.

Taakkuli tamaasa qallunaatut allassimapput.

Imarisaasut Unesco-mi piffiit assigiinngitsut ilusilersorlugit, oqaasertalersorlugit aalajangeeqatigiiffigaat.

Arlaataluunniit apeqqutit kalaallisut perusullugit imaluunniit kalaallisut akerusunnerarlugit piumasaqaateqanngillat.

[Nuna immikkoortoq1]-mi Unesco piffianeersunit allagaq qallunaatoortup kalallisut nutserneqarsimanera takujumaneqarsimavoq.

Kingusissukkut nutserneqarnera pissutaalluni aatsaat sapaatip akunnera taanna aatsaat pingasunngornermi nalunaaqutaq ataatsinut nassiussinnaasimavaat, sapaatip akunnerani tassani tallimanngornermi aviisimiittussaq, aviisilu sapaatip akunnera tassani pingasunngornermi naqiterneqarnissaminut nassiunneqareertussaalluni.

[Nuna immikkoortortaq1]-mit ilaasut allagap kalaallisut nutserneqarsimanera naammaginartinnagu oqaaseqaatigisimasaminnut aqqitik ilaatikkumanngilaat. Taama qisuariarneq aaqqissuisunit tupaallaatigineqarpoq.

Ilaasut [Nuna immikkoortortaq1]-meersut nammineerlutik qallunaatut allaaserinneqataapput. Aaqqissuisullu suna kalaallisut ajornersoq sunalu naqqitassaanersoq paasiniarsimagaluarpaat. Iluatsinngilaq.

Ilaasut allakkap kalaallisoortaanik naqqiisinnaanissaminnut piumasaqarsimapput taamaanngippat namminneq aqqitik ilaatikkumanagit.

Aviisi pilersaagaareermat quppernerit allanngortinneqarsinnaasimanngillat. Aaqqissuisullu aqutsisuata aalajangerpaa allagaq saqqummiunneqassasoq qallunaatuua ilaasumit [Ateq1]-imit akuerisaareernikuummat.

Aaqqissuisut nalunaarutigaat, Sermitsiaq allakkami nalunaarumaartoq aaqqissuisut allakkap kalaallisuunngortinneqarneranut akisussaasuusut taamaasillutillu qallunaatut akisimasunit tamanna akisussaaffigineqanngitsoq.

Aaqqissuisuttaaq ajuusaarutigaat kalaallisut naqqiineq pitsaanerusumik piumasarineqartutullu pisimannginnera.

Naammagittaalliummittaaq erserpoq aaqqissuisunit Unesco-mut taaguutinik eqqornerusunik atuisoqarsinnaasimagaluartoq.

Aaqqissuisuttaaq tamanna anguniarusukkaluarpaat taamaattorli aaqqissuisunit tusagassiuteqarfiullu nutserisuanit taakku taaguutit ilisimaneqanngillat, qutsatsigissagaluarpaallu Unesco piffiinit taakku taaguutit saqqummiuttuugunikkit tusagassiortunullu nassiullugit.

[Naammagittaalliortoq]-p naammagittaalliutimini allakkami oqaatsit ilaat paasinanngitsuuneri, oqaatsit ilaat kukkusuuneri aammalu ataasersiutit qasseersiutillu kukkusumik atorneqarsimaneri naammagittaalliuutigaat. Ajoraluartumik [Naammagittaalliortoq] naammagittaalliutiminni assersuutinik ilanngussisimanngilaq Sermitsiaq-lu naqinnerliukkat tamakkerneqarsimanngippata ajuusaarutigiinnarsinnaavaa.

Unesco-mi piffinnut allanut assinganik ajornartorsiuteqartoqanngilaq.

Ajornartorsiut tamanna pinngitsoortissinnaagaluarparput kujataanit ilaasut apeqqutit kalaallisut piumasimasuugunikkit aamma akissutitik kalaallisut nassiussimasuugunikkit.

Tamannalu ataqqeqqinnaarusupparput ilumoormammi kalaallit oqaasii oqaasiusut pingaarnerit.

Sermitsiaq-p ajuusaarutigaa, [Naammagittaalliortoq] misigitissimagutsigu Sermitsiaq-p kalaallit oqaasiinik ataqqinninngitsugut. Sermitsiaq-p soorunami kalaallit oqaasii ataqqivaat taamaammallu nutserisunik ilinniarsimasunik sisamanik atorfinitsitsisimallutik. Aaqqissuisut nutserisullu akunnerit 1-2 sioqqullugi naqinnerlutanik aaqqissuisarput taamaasilluni aviisi kukkuneqannginnerussammat.

[Naammagittaalliortoq] naammagittaalliummini allaappoq ”pisuutineq”, oqaasiunngitsoq, taamaattorli isumaqarpugut pisuutitsineq pineqartoq oqaaseq ”pisuu-”-mik aallartimmat tamannalu pisuunermik aallaaveqarunarluni. Ajuusaarutigaarput taannartaa paasisimanngikkutsigu taamaasillutalu akilluarsinnaanata.”

Tusagassiinermut Aalajangiisartut tunngaviliissutaat aalajangiinerallu

Aalajangiinermi ilaapput

Kirsten Thomassen, Alice Sørensen, Karsten Sommer aamma Peter Jensen

Pitsaasumik tusagassioriaaseqarneq pillugu maleruagassiani punkt A, nr. 3-mi ima allassimavoq, paasissutissat arlaannut ajoqusiisinnaasut, nikanarsaataasinnaasut tatigisaanermilluunniit annikillisitsisinnaasut saqqummiutilersinnagit immikkut ittumik misilinneqartassapput, pingaartumik pineqartumut saqqummiunneqarnerisigut. Saqqummiussineq imatut pisariaqarpoq apersorneqartoq akinissaminut naammaginartumik piffissalerlugu.

[Naammagittaalliortoq] allappoq, pitsaasumik tusagassioriaaseqarneq pillugu maleruagassianik unioqqutitsisimasoq, kalallit oqaasii allagamik suliaqarnermi ataqqineqarsimanngitsut. Aammattaaq [Naammagittaalliortoq]-p allagaq saqqummiunneqanginnerani Kalaallisut atuaqqissaarneqaqqaarnissaanut piffissamik naammattumik tunineqarsimannginnera ajornartorsiutaavoq.

Tusagassiinermut Aalajangiisartut akerleriit isiginnittariasaat malillugit isumaqataavoq, inuiaqatigiinni kalaallit oqaasii pingaartinneqartariaqarneri, innuttaasut amerlanerpaat kalaallisut oqaasii inunnguuseralugit oqaaseraat

ulluinnarsiutigalugillu. Inuiaqatigiinni marlunnik oqaaseqartuusuni pingaarpoq nutaarsiassalerisunit oqaatsit atugaasut naligiimmik pineqarnissaat.

Pisuni tusagassiorfiup pissarsiffigisaminnut qallunaatut attaviginnitsillutik, tusagassiorfiup kalaallisut oqaatsit ataqqillugit pissarsiffigisaminnut paasinnitsitsisinnaapput, akissutsitik qallunaatut kalallisulluunniit akissutigisinnaagaat.

Ingammik illuatungeriit isumaqatigiissimatillugit allagaq inuiaqatigiinnut saqqummiunneqartinnagu atuaqqissaartinneqaqqaassasoq, taamaattoqartillugu pissarsiffigisaq oqaatsitsigut naqqiisinnaanissaanut piffissaqarsinnaanissaanut periarfissinneqartariaqarpoq. Aalajangiisartut paasisinnaavaat [Naammagittaalliortoq]-p allagamut tunngatillugu kalaallisut nutserneqarsimaneranut naqqiisinnaanissaminnut akunnialuinnarnik piffissalertissimanertik pillugu naammaginngikkaat.

Kukkusimasutulluunniit aamma tatigisaanermik annikillisitsisinnaasutut misigineqaraluarpata, oqaaseqaatit allakkiami oqaatigineqartut pitsaanngitsumik nutserneqarsimagaluarpata, allagarlu nutsernerlutaasutut tamaat isikkoqaraluartillugu, Tusagassiinermut Aalajangiisartut massakkumut pitsaasumik tusagassioriaaseqarneq pillugu maleruagassiani unioqqutitsisimanngitsutut nalilerpaat.

Aalajangiisartut pingaartippaa, aaqqissuisup allagaq qanorluunniit aaqqissoqqusaammagu aammalu nammineerluni tusagassiutip suut saqqummiussaneraanut aalajangiisinnaaneranut piginnaatinneqarnera. Aammattaaq allakkami [Naammagittaalliortoq] pillugu paasissutissat ajoqusiisinnaasut, nikanarsaataasinnaasunillu saqqummiussisoqanngimmat aammalu allagaq paasissutissanik kukkusunik saqqummiussinnginnera. Taamatuttaaq aalajangiisartunut uppernarsarneqanngilaq, illuatungeriit [Naammagittaalliortoq]-p allagaq saqqummersinnginnerani atuaqqissaaqqaartussaassagaa, taamatullu [Naammagittaalliortoq]-p allakkap kalaallisut nutserneqarneranik akuersisinnaanissaanut pisussaaffimmik imaqassasoq isumaqataassutaasimaneranik. Aalajangiisartut tamatuma kingorna allakkamut isornartorsiuinerit pillugit oqaaseqaqqinngillat.

2022-24905 – [Naammagittaalliortoq1] og [Naammagittaalliortoq2] illuatungeralugu Sermitsiaq

AALAJANGIINEQ
Kalaallit Nunaanni Tusagassiuinermik aalajangiisartut ulloq 5. januar 2023

suliaq 58-11 pillugu aalajangiipput.
Suliap normua 2022-24905

[Naammagittaalliortoq1] aamma
[Naammagittaalliortoq2]
akerleralugu
Sermitsiaq

[Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu (naammagittaalliuuteqartut) Sermitsiap ulloq 18. november 2022 ilanngutassiai marluk naammagittaalliuutigisimavaat. Naammagittaalliuuteqartut isumaqarput, pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissaq ilanngutassiami malinneqarsimanngitsoq.

Suliamik saqqummiineq
Ilanngutassiamut qulequtsiunneqarsimavoq ”Nunat tamalaat akornanni mittarfinnik immikkut ilisimasalik: Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu mittarfiit nutaat 6,5 milliardit koruuninik
akeqalissagunarput”, Sermitsiaq nr. 46 ulloq 18. november 2022 saqqummiunneqartoq pillugu qulequttap nassuiaataa imaappoq: ”Taakkua Namminersorlutik Oqartussat aamma [Naammagittaalliortoq2]-p
missingersuutigeqqaarsimasaannit marloriaammik annertunerupput. Taama silaannakkut angallannermi tusarfik ilisimasaqarluartoq, [Naammagittaalliortoq2]-mi suliniutinut pisortaasimasoq, missingiivoq”

Ilanngutassiami allassimavoq:

> ”- Aviisimi atuarsimasakka naapertorlugit aningaasartuutit 5,4 milliarder koruuninut qaffariareersimapput. Ukiumik ataatsimik kinguaattoornerit tamaasa aningaasartuutinik 10-20 procentinik qaffaasarnerat eqqarsaatigigaanni, mittarfinnut pingasunut tamanut inaarutaasumik aningaasartuutissat 6-6,5 milliarder koruuniunissaat eqqoriarneqarsinnaavoq, [Ateq1], ingeniøri tyskeq aamma mittarfiliortiternerni nunat tamalaat akornanni immikkut ilisimasaliusoq, oqarpoq. Taanna suliniut aallartimmat [Naammagittaalliortoq2]-mi suliniutinut pisortaasimavoq, atorfinili ukioq ataaseq ingerlariiginnartorli qimassimallugu, siulersuisut teknikkimut tunngasuni ilisimasaqarfiginngisaminni akuliuttuartut isumaqatiginnginnamigit.

- [Naammagittaalliortoq2]-mi 2019-imi juunimit 2020-mi 31. maajimut atorfeqarpunga. Kisianni 2019-imi aggustip naanerani siulittaasumit soraarsitaareerpunga, piffissalli sinnerani akissarsiaqartinneqarlunga, taanna oqaluttuarpoq.

Taamanikkut [Ateq2] siulersuisuni siulittaasuuvoq. [Ateq1] ullumikkut namminerisaminik siunnersuisartutut suliffeqarfiuteqarpoq nunarsuarlu tamakkerlugu mittarfiliortiternernik sullissisuulluni. [Naammagittaalliortoq2] nammineq oqarneratut immikkut ilisimasalittut asseqanngitsutut sullissinnaajumallugu suliffeqarfiutiminit sulinngiffeqarallarsimavoq.

[Ingerlatsivik1]-imi mittarfiit marluk qanoq akeqalernissaat ilimagaajuk?

- Tamanna oqaatigiuminaappoq, [Naammagittaalliortoq2] aamma [Naammagittaalliortoq1] aningaasartuutinik ataasiakkaanik saqqummiussaqarsimanngimmmata, kisianni eqqoriarpara, missingersuutinit tamarmiusunit 40-50 procentit missingi Nuummut atorneqassasut; 30-40 procentit Ilulissanut aamma 20-30 procentit missingi Qaqortumut.

Qaqortumilu [Ingerlatsivik2]-p mittarfia qanoq akeqalissanersoq ilimagaajuk?

- Oqaatigeriikkattut missingersuutit tamarmiusut 20-30 procentiisa missinginik. [Naammagittaalliortoq2]-p nammineq naatsorsugai 3,6 milliarder koruunit innersuussutigigaanni, taakkua 720.000.000 aamma 1.080.000.000 koruunit akornanniissapput.

- Uanga naatsorsuinera eqqortuusimappat, Qaqortumi mittarfik naammassippat,
aningaasartuutit tamarmiusut 1.200.000.000 aamma 1.950.000.000 koruunit akornanniissapput.

- Tassunga atatillugu ilannguttariaqarpara, nunani allani mittarfik taama ittoq [Naammagittaalliortoq2]-mit aningaasaliissutigiumaneqartutut paasissutissiissutigineqartup pingajorarterutaata missinganik akeqartillugu sananeqartarmat. Akit qaffasinnerat suliariumannittussarsiuussinerlunnermik ingerlatseqatigiiffiillu ikittuinnaat neqerooruteqarumanissaannik ilimagisaqarnermik, neqerooruteqartussallu siumoortumik toqqakkat toqqarneqarsimanerannik pissuteqarpoq. Nunarsuup sinnerani taama isiginnittaaseqarneq inuttarsiuinermik taaneqartarpoq, [Ateq1] erseqqissaavoq ilassuteqarlunilu:

- Inuttarsiuineq tamanna Nuummi Ilulissanilu mittarfiliornernut sakkortuneruvoq! Tamatumani [Naammagittaalliortoq2] aningaasarpassuarnik annaasaqarpoq siulersuinerlunneq aamma suliniummut suliamik ilisimasaliunngitsunik atorfinitsitsisimaneq
pissutigalugit.

Neqeroorusiortitsinermi atortut ajunngitsut

Missingersuutit attanneqarsinnaannginnerat sooq ilimagaajuk?

- Maluginiakkakka naapertorlugit missingersuutinut tamanut saqqummiunneqarsimasunut mittarfinnik atorsinnaalluartumik isumannaatsumillu ingerlatsinissamut inissisimaffiit pisariaqartut tamakkerlugit ilanngunneqarsimanngillat, aamma kinguaattoorneq takussallugu erseqqissoq.

Munck Nuummi sulianut [Naammagittaalliortoq2]-mut akiligassanik nutaanik nassiussuiuartutut isornartorsiorneqarpoq. Kisianni sanatitsisunit aamma sanaartornermik ingerlatsisumit aningaasaqarnermut tunngasunik paasisaqarsinnaanngilagut?

- Naluara Munckimut isumaqatigiissut tassaasimanersoq isumaqatigiissut naapertorlugu akiligassanik ilaannakuusunik nassiussisarnissaq, imaluunniit akiligassat tamakkua aningaasanik amerlanerusunik pissarsiniarnerunersut.

- Suliniutini angisuuni sanaartornermik ingerlatsisup suliap ingerlanneqarnerani aningaasanik amerlanerusunik iluanaaruteqarniarsarisarnera nalinginnaalluinnartarpoq, ilimaginngisanik isumaqatigiissummut ilaanngitsunik pisoqarneraasaqattaartaramik, [Ateq1] oqarpoq.

Tamanna neqeroorusiornermut atortussat naammattumik sukumiissuseqarnerannik pissuteqarpa?

- Suliniutinit allanit naalagaaffimmit peqataaffigineqartunit nalunngilara, siunnersuutit sanaartornermik ingerlatsisup aningaasanik amerlanerusunik piumasaqarsinnaaneranut tamatigut inissaqartitsisartut. [Naammagittaalliortoq2]-p Munckillu akornanni isumaqatigiissut piaaraluni naammattumik sukumiissuseqartinneqarsimanngitsoq takorloorsinnaavara.

- Sanatitsisoq siunnersuinerluttumik imaluunniit sanaartornermik ingerlatsisumik suleqateqartumik siunnersorteqarsimappat, imaluunniit sulisitsisut aqutsisuini inuit tunuatigut sanaartornermik ingerlatsisumik suleqateqarsimappata, sanatitsisoq saniatigut piumasaqaatinut tamakkununnga qanoq iliuuseqarsinnaasanngilaq, [Ateq1] naliliivoq.

Tamanna neqeroortitsinerup piareersarnerlugaasimaneranik pissuteqarpa?

- Sanaartornermik ingerlatsisoq aningaasanik amerlanernik piumasaqarsinnaappat neqeroorutip peqqissaartumik suliarineqarsimanaviannginnera erseqqippoq, tamanna aamma isumaqatigiissummut atuuppoq. Sanatitsisup siunnersuisartut suliffeqarfiannik neqeroortitsinermik suliaqarnissamik, neqeroorutinik nakkutiginninnissamik isumaqatigiissutinillu suliaqarnissamut sulisussarsisarnera nalinginnaasuummat, oqaatigineqartariaqarpoq, pisuni taama ittuni sanatitsisumut siunnersorti ajorluinnartumik pisoqarneranut taama ittumut akisussaaqataasartoq, taanna ilassuteqarluni oqarpoq.

Nuup nunat tamalaat akornanni mittarfittaarnissaa pitsaasuuvoq
Mittarfiliornernut immikkut ilisimasalittut suliniut tamaat qanoq isumaqarfigaajuk?

- Isumaga naapertorlugu mittarfiliortiternissamik suliniutit politikkikkut siunniussat tunngavigalugit pilersinneqarsimapput (tamakkualu innuttaasunut pitsaasuujuaannanngillat) inunnillu naalakkersuisunut attaveqarluartunit, kisiannili suliniutip taama ittup suliarinissaanut ilisimasaqanngitsunit imaluunniit immikkut ilisimasaqanngitsunit, aaqqissuunneqarsimallutik.

- Isumaqarpunga illoqarfiit pingaarnersaata Nuup nunarsuup naqisimaneqanngitsup sinneranut pitsaanerujussuarmik attaveqartussanngornera pitsaasuusoq, aamma Nuup Kangerlussuullu akornanni pisariaqanngitsumik timmisartuussisarnerit atorunnaartussanngornerat taamalu Kalaallit Nunaanni CO2-mik aniatitsinerujussuarmik sipaaruteqartitsisussanngornerat pitsaasuusoq.

- Apeqqutaavoq nuna Kalaallit Nunaattut ittoq nunat tamalaat akornanni mittarfinnik marlunnik ilumut pisariaqartitsinersoq. Unneqqarissumik oqaatigissagaanni takornarianut Ilulissanut angalanissamut pissutissatuaasoq tassaavoq Kangiata iluliarsuillu takunissaat. Kisianni silap pissusiata allanngoriartornera allallu pissutigalugit iluliarsuit ukiut tulliuttut qulinit 20-nut ingerlaneranni tammakartussaapput. Nunat tamalaat akornanni mittarfimmik piffissami ukiuni killilinni ilaasunullu killilimmik amerlassusilinnut sanaartorneq uannut isumassaqanngilaq. Ilulissani aningaasaliineq iluanaarutaalinngisaannassaaq, mittarfiliornermi aningaasaliissutit nalikillilernerat taassuminngalu iluanaaruteqalernissaq nalinginnaasumik ukiunik qulinit 20-nut sivisussuseqartarmat, [Ateq1] naliliivoq.

Kangerlussuup inuinnarnut mittarfittut ingerlatiinnarnissaa inuiaqatigiit aningaasaqarneranni illersorneqarsinnaava?

- Ilisimasakka naapertorlugit Nuummi mittarfiup ammarneqarnerata kingorna Kangerlussuup illersornissaqarfimmik, Issittumi Sakkutooqarfimmik, USA-mik aamma NATO-mik, sullissilernissaa isumaqarsimagaluarpoq.

- Kisianni paasivara maanna aalajangiunneqarsimasoq Kangerlussuaq inuinnarnut mittarfittut ingerlaannassasoq tamatumalu peqatigisaanik sakkutooqarnikkut mittarfiulluni – marloqiusamik aaqqiissutitut taaneqartumik, Danmarkimi mittarfinnit arlalinnit assersuutigalugu Aalborgimi Karupimilu ilisimasatsitut.

- Isumaqarpunga Nuummi Ilulissanilu silarlutsillugu Kangerlussuup mittarfittut miffigineqarsinnaasutut periarfissatut atuunnissaa iluaqutaassasoq, [Ateq1] oqarpoq.

Unammilleqatigiinnerulerneq
Qanormi taava aningaasaqarneq?

- Isumaga naapertorlugu Kalaallit Nunaanni isaaviup pingaarnerup illoqarfiit pingaarnersaannut Nuummut nuunneqarnera aningaasaqarnikkut silatuumik aalajangiinerusoq, [Ateq1] erseqqissaavoq.

- A330-mik Københavniliartoqarnerit imaluunniit Københavnimeersoqarnerit tamaasa Nuummiit Kangerlussuarmut

timmisartuussinerit amerlassusii maluginiaraanni, ilaasut amerlanersaasa Nuummeersuusarnerat Nuummukartuusarneralluunniit naatsorsussallugu ajornanngitsuuvoq.

- Taamaattumi isaavimmik pingaarnermik nuussineq timmisartumut bilitsit akikinnerunerannik isumaqaannanngilaq, kisiannili aamma CO2-mik aniatitsinermik malunnaateqarluartumik annikillisitsissalluni, Nuummut Ilulissanullu nutsernerup kingorna immaqa ungasissumit timmisartuussinerup ataatsip saniatigut timmisartuussinerit allat tamarmik atorunnaassammata – ullumikkutulli timmisartuussinerujunnaassammata!

- Timmisartortitseqatigiiffiit Nuummi mittarfissamut timmisartuussisalernissamik pilersaaruteqartut akornanni siunissami unammilleqatigiittoqalernissaa eqqarsaatigissagaanni Europamit Amerikamilluunniit Nuummut Ilulissanulluunniit timmisartuussinernut akinik appasissunik pilersaaruteqarneq Air Greenlandimut pitsaassuseqarluartumik aalajangiinerussaaq; taamaanngippammi Air Greenland unammilleqatigiinnermi ajorsassaaq. Ilisimasakka naapertorlugit, Europami timmisartortitseqatigiiffiit pingasut tallimalluunniit Amerikamilu timmisartortitseqatigiiffiit pingasut Nuummi Ilulissanilu mittarfiit ammarneqareerpata Kalaallit Nunaannut timmisartuussisalernissamik pilersaaruteqarput, [Ateq1] paasissutissiivoq.

Qaqortup mittarfittaarnissaa pitsaasuuvoq

Narsarsuup ingerlatiinnarnissaa Kujataanut pitsaanerusimassagaluarpa?

- Paasisakka naapertorlugit Narsarsuaq timmisartuussivigiuminaatsuuvoq, mittarfik kangerluup qinngorpiaaniimmat aamma sila pissutigalugu. Aamma apeqqutaavoq Narsarsuarmi mittarfik nunat tamalaat akornanni mittarfittut ingerlaannassappat pitsanngorsaanissat pisariaqartut kikkunnit akilerneqassanersut.

- Isumaqarpunga Qaqortumi mikisumik mittarfeqarnissamik aaqqiissut pitsaasuusoq. Kisianni mittarfimmik 1.500 meterinik takissusilimmik sanaartornissaq imminut akilersinnaanngilaq, timmisartunik mittarfimmik taama takissusilimmik pisariaqartitsisunik mittoqartarnavianngimmat, [Ateq1] oqarpoq, eqqumiiginerarlugulu mittarfimmik taama takissusilimmik pilersitsinissamik qinnuteqaammut immaqa Amerikami sakkutuut timmisartortartut imaluunniit USA-meersut allat tunuliaqutaasimasut.

Aningaasanik atuilussinnartut

Politikerit ullumikkut siunnersussagaluarukkit suliniutip pitsanngortinnissaanut qanoq siunnersuuteqassagaluarpit?

- Maanna siunnersuuteqarnissaq piviusorsiortuunngilaq. Suliniut aallartereerput, aamma isumaqatigiissutit atorunnaarsinneqassappata tamanna aningaasarpassuarnik akeqassaaq, nalinginnaasumimmi sanaartornermik ingerlatsisut atorunnaarsitsisoqarnerani taarsiivigineqarnissamik pisinnaatitaaffeqartarput.

- Politikeritut suliffeqarfik naalagaaffimmit pigineqartoq pinngitsaalissagaluarpara suliniummik periaaseq pitsaanerpaaq aallaavigalugu pilersaarusioqqullugu, suliaqaqqullugu ingerlatseqqullugulu, tamannalu

isumaqarpoq sulisunik suliniummik taama ittumik pitsaanerpaamik piorsaanissamut ingerlatsinissamullu immikkut ilisimasalinnik misilittagalinnillu atorfinitsitsinermik. Aqutsisumik siunnersortimilluunniit naalakkersuisunut inussiarnisaaginnartunik
atorfinitsitsisoqarsinnaanngilaq. Maannamut [Naammagittaalliortoq1]-mi ilisimasaqassutsikkut piumasaqaatinik tamakkuninnga naammassinnissimasunik takusaqarsinnaanngilanga. Taamaalillunga inerniliisariaqalerpunga, mittarfiit taakkua pingasut Kalaallit Nunaanni akileraartartut aningaasaqarnerannut ajunaarnersuanngussasut, [Naammagittaalliortoq1]-mit [Naammagittaallirtoq2]-mi aqutsisut mittarfimmik pilersaarusiornermut ingerlatsinermullu ilisimasaqanngin nertik pissutigalugu aningaasanik atuilussinnarneranni unitsinneqanngippata, [Ateq1] naliliivoq.

Timmisartut pisariaqartut

Timmisartut sorliit Nuummi Ilulissanilu mittarfinnut missinnaappat?

- Timmisartut assersuutitut tulliuttuni taasinnaavakka:

- *Killeqanngitsumik:*
- *Timmisartut sarpillit soorlu Dash 7/8 imaluunniit ATR 42/72*
- *Airbus A320*
- *Airbus A321*
- *Boeing B737-800NG*
- *Boeing B737-8max*
- *Boeing B757-200*
- *Killilersuutitallit (annermik oqimaassutsikkut):*
- *Airbus A320*
- *Boeing B757-300*
- *ICAO Code D-timmisartut tamarmik*

Timmisartunik piujuartitsisunik nutaanik ineriartortitsineq: Siunissami timmisartut qanoq ittuussangatippigit?

- Timmisartoqassaaq misileraataasunik, innaallagissamik imaluunniit brintimik ingerlateqartunik. Tamakkua misilerarneqarnerat aallartinneqaqqammerpoq. Timmisartut taama ittut innaallagissamik brintimilluunniit ingerlateqartut ullumikkut timmisartunut Kalaallit Nunaannut Kalaallit Nunaannilu atorneqartunut taartaalersussat atorneqalernissaannut ukiorpassuit ingerlassapput.

Mittarfiit ineriartornermut tassunga siunissamut isumannaarneqarsimappat?

- Timmisartunut nalinginnaasumik ingerlatilinnut timmisartunullu nukissiuutinik nutaanik ingerlatilinnut atatillugu mittarfeqarnissamut piumasaqaatit assigiipput. Timmisartunut nutaanut atatillugu mittarfinnik pitsanngorsaanissamut pissutissaqanngilaq, [Ateq1] naliliivoq.

Timmisartut angisuut umiarsuarni takornariartaatini takornarianik paarlaassiartorlutik ullu-mikkut Kangerlussuarmut mittartut Nuummi mittarfimmut nutaamut missinnaanaviannggillat. Tamanna ilumoorpa?

- Tamanna ilumuunngilaq.

- Timmisartut siunissami Nuummut missinnaasussat ilaasunut 250-init 300-nut
inissaqarput, taakkualu umiarsuarnik takornariartaatinik sullissilluarsinnaapput.

- Siunissami ilimaginngilara, angalatitsisartunit Kangerlussuaq atorumaneqassasoq, assersuutigalugu umiarsuarni takornariartaani ilaasunik inuttanillu paarlaassinernut, Kangerlussuarmi akunnittarfeqarnikkut inissat naammanngimmata, [Ateq1] oqarpoq ilassuteqarlunilu:

- Tamatumunnga atatillugu maluginiarneqassaaq assersuutigalugu Hurtigrutenip ilaasuminik paarlaassisarnini Kangerlussuarmit Reykjavikimut nuussimammagu pissutsit patajasut soorlu check-in-imut inissaq naammanngitsoq, Kangerlussuarmi kinguaattoortoqartillugu naammattumik unnuiffissaqannginneq assigisaalluunniit pissutigalugit, [Ateq1] oqarpoq.

Isumannaallisaaneq qaffasissoq

Nuummi timmisartuussinernut isumannaallisaaneq naammattumik pitsaassuseqarpa?

- Nuummi mittarfimmut nutaamut mikkiartorneq aallarnerlu isumannaatsuussaaq ICAO-milu (International Civil Aviation Organization, FN-ip ataaniittoq) inassuteqaataanut naapertuutissalluni!

Immikkut akuersissutit mittarfinnut tunniunneqarsimasut isumannaallisaanermut pingaaruteqarpat?

- Mittarfinnut nutaanut pingasut immikkut akuersissutit Danmarkimi timmisartuussinermut oqartussanit tunniunneqarsimasut tamarmik ICAO-mi inassuteqaatinut naapertuupput mittarfeqarnikkullu isumannaallisaanermut akornutaanatik, [Ateq1] oqarpoq.

- ICAO-mit inassuteqaatinut atatillugu paatsiveerusimaarneqarlunilu paatsoortoqarsimagunarpoq, taakkua kukkusumik ingerlateqqinneqarsimammata, inassuteqaatillu kukkusumik paasineqarsimammata, tassami inassuteqaaterpiaapput piumasaqaataanatik.

- Assersuutigalugu isornartorsiuisunit mittarfiup isuani isumannaallisaaveqarnissamut inassuteqaat tamakkiisoq piumasaqaatitut atorneqarpoq. ICAO-mit piumasaqaataanngilaq. Minnerpaaffissaq 90 meteriuvoq isornartorsiuisunillu taaneqartutut qaffasinnerujussuunani. Aamma nutaarsiassaqartitsiviup nittartagaani KNR-imit allaaserisami 150 meterit 300 meterillu taaneqarsimasut kukkusuupput ICAO-millu inassuteqaatini sumiluunniit nassaassaanatik, [Ateq1] uparuaavoq.

Atortorissaarutit atorlugit mitsitseriaaseq ILS cat.I mittarfimmut nutaamut naammappa? ILS cat.IIId pitsaanerussanngila – taanna atorlugu pujortorujussuarmi nittaalartorujussuarmilu mittoqarsinnaammat?

- Atuarsimasakka naapertorlugit ILS Cat.I Nuummi ikkussuunneqassaaq. Timmisartut Nuummi missinnaasut angissusaannut tamanna naammassaaq. Taamaakkaluartoq ilumoorpoq Nuummi Cat.III isumannaallisaavinnik

annerujussuarnik piumasaqassammat tamannalu mittarfiup eqqaani pinngortitamik eqquissammat annertuallaamillu aseruissalluni.

- Kisianni ILS aamma Cat I-imik ikkussuineq kisimik pineqanngillat; timmisartoq atortunik pineqartunik aamma atortulersorneqarsimasussaavoq, timmisartortartullu ilinniarsimasussaallutik Cat. I-imilu piumasaqaatit ataanni missinnaanissamut akuersissutaateqassallutik, [Ateq1] nassuiaavoq.

Mittarfiup kiassaatinik ikkussuiffigineqarnissaa pisariaqarpa?

- Ilisimasakka naapertorlugu mittarfinni kiassaatinik ikkussuinissaq pilersaarutaanngilaq.

- Isumaga naapertorlugu taama ittunik kiassaateqarnissaq pisariaqanngilaq, [Ateq1] isumaqarpoq."

Aviisimi pineqartumi aamma ilanngutassiaqarpoq, imatut qulequtserneqarsimasumik "[Naammagittaalliortoq2]-mi pisortaasimasoq: Mittarfiit atoruminartussiaanatik akimaniutaanerupput"

Aviisimut ilanngutassiami allassimavoq:

"- Isumaga malillugu mittarfiliornissamut pilersaarutit atoruminarsaanermut appasissumillu missingersuuteqarnissamut taarsiullugit akimaniarpallaartuupput. [Ateq1], tyskeq nunani tamalaani mittarfiliortiternermi immikkut ilisimasalik, aamma [Naammagittaalliortoq1]-mi siulliulluni teknikimut pisortaasimasoq taama oqarpoq, taanna sanaartornermi ilusilersuinermut immikkuualuttut siulersuisut ilisimasaqarfiginngisaat pillugit ataatsimiinnerit qatsullugit ukiup aappaa avillugu sivisussusilimmik sulereerluni atorfimminit soraarpoq. Taamanikkut [Ateq2] siulersuisuni siulittaasuuvoq.

[Ateq1] mittarfiit pillugit ima nangippoq:

- [Naammagittaalliortoq2] siunnersortit titartaasorlu mittarfiliornissamut pilersaarusiornermik suliaqartunut tusarnaarsimasuugunik, mittarfimmik atoruminartumik akimaniartumiunngitsoq ilusilersuisimassagaluarput. Mittarfiit nutaat aningaasanik isertitaqarnavianngillat, taarsigassarsiarineqartullu akilersinnaanavianngilaat. Assersuutigalugu Nuummi tikittarfik pilerinartumik ilusilersugaq timmisartumit tikittarfimmut marlunnik pisuttarfilik atoruminartoq, tikittarfiup sanaartorneqaqqammersup akiata pingajorarterutaannaanik akeqartussaagaluarpoq, taanna Sermitsiamut oqarpoq.

Tikittarfiup tunuani qaqqami biilinut unittarfeqarnera, aamma ilaasut – meerartallit, innarluutillit aamma utoqqaat – aqqusinikkut angallaffiusukkut ikaaqqaarlutik majuartarfikkooqqaarlutillu biiliminnukartarnissaat qanoq isumaqarfigaajuk?

- Tassani [Naammagittaalliortoq2], titartaasoq, siunnersortilu aamma pitsaanngitsumik

suliaqarput. Illu biilit unittarfiat arlalinnik qulereeqartoq, qulisamik ikaartarfilik nammineq ingerlasumik tummeralik akisunngitsumik sananeqarsinnaagaluarpoq, [Ateq1] uppernarsaavoq.

Mittarfiup naappallaarnera pissutigalugu, Nuuk nunanit tamalaanit angallattunit pingaarutilimmik inissisimanngitsoornissaanut aarlerinartoqarpa?
- Nuuk imaluunniit Ilulissat pingaarutilimmik angallaffinngornavianngillat, uninngaffigineqarsinnaasoq inissakippallaarmat. Timmisartoq Københavnimiut tikippat tassanngaanniilluunniit aallarpat, timmisartut uninngaffissaat Air Greenlandip najukkami timmisartuussisarneranut tulluarluinnartuuvoq. Aammattaaq Air Greenlandip timmisartunik mikinerusunik Kangerlussuarmisut timmisartuussisarneri ikinnerulernissaat eqqarsaatigineqarsimavoq, Nuummut aamma Ilulissanut taakkunanngaanniillu timmisartuussinerit pisariaqarunnaartussaammata.

Minniarnermi atortorissaarutit pitsaanersaat ILS Cat. III-p Nuummi atorneqarsinnaannginnera sunniuteqassava?
- Minniarnermi atortorissaarut ILS Cat I Nuummi atussallugu naammassaaq. Cat II imaluunniit III mittarfimmi isumannaallisaaffinnik annertunerusumik pisariaqartitsisarput, Nuummilu mittarfissami taakku inissaqanngillat. Ilulissani mittarfimmi sumiiffiit isumannaallisaaffiusut allilerneqarpata ILS Cat imaluunniit II ikkunnissaannut periarfissaqassaaq. Kisianni timmisartortartut timmisartullu ILS Cat. II-mik imaluunniit III-mik immikkut allagartaqaqqaartussaapput! I, II eller III operationer!

Nunanit allanit timmisartortitseqatigiiffiit Nuummi mittarfiup nutaap atornissaanut soqutiginninnissaat ilimagaajuk?
- Europami Amerikamilu timmisartortitseqatigiiffiit ilaannit siunissami Nuuk timmisartuussisarnerminni isiginiagarigaat tusarnikuuara. Aamma Nuuk timmisartunut tassunga missinnaasunut isumannaatsuujumaartoq isumaqarpunga. Umiarsuarnik takornariartitsisartut aamma siunissami Nuuk ilaasunik paarlaanermi atussallugu toqqartarumaaraat isumaqarpunga, akunnittarfitsigut periarfissaqarnerummat! Umiarsuarnik takornariartitsisartut angalatitsisartullu timmisartuussinerni ajornartorsiutinit aningaasaqarneq soqutigineruaat, [Ateq1] naliliivoq."

Illuatungeriit isumaat
[Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu isumaat
Naammagittaalliuuteqartut ulloq 5. december 2022 naammagittaalliuutitut allakkiaminni allassimapput:

"Aallarniutigalugu ilanngutassiat marluk oqaaseqarfigisassanngortinnagit ilisimatitsitsissutitulli saqqummiuppavut.

Tamatuma kingornatigut tusagassiortoq [Tusagassiortoq1] aaqqissuisorlu

[Aaqqissuisoq1]
ilanngutassiani kukkunerpassuit pillugit erseqqissaaffigaavut, eqqunngitsumik paasissutissiinermik, ilimagisanik, eqqoriaanernik inuttullu nammineq isiginnittariaatsinik tunngaveqarmata, taakkulu suliamik illuinnaasiortumik, eqqunngitsumik sunniiniartumillu samminnittuupput. Tamannalu ilaatigut ilanngutassiani [Ateq1]-ip oqaaserisimasaanik issuaanerni takuneqarsinnaavoq:

"Aviisimi atuarsimasakka naapertorlugit"
"Uanga naatsorsuinera eqqortuusimappat"
"Maluginiakkakka naapertorlugit"
"Isumaga naapertorlugu"
"Ilisimasakka naapertorlugit"
"..naluara"
Ilaallu ilanngullugit

Saaffiginnikkatta aatsaat ilanngutassiat tamakkiisut oqaaseqarfigisassanngorlugit tiguagut. Apeqqutinik isummerfigisinnaasatsinnik oqaasertaliisoqarsimanngilaq. Taamaallaat piumaffigaatigut ilanngutassiat tamaasa ataatsimut isigalugit oqaaseqarfigissagivut. Ajoraluartumilli taamaaliorsinnaanngilagut, ilanngutassiani marluusuni aallaqqaataaniit naanerinut oqaatigisat uppernarsaatitaqanngitsut, pasilliutit, isummat kisitsisillu saqqummiunneqartut tamaasa isummerfiginissaat ajornakusoormat.

Piviusut tigussaasumillu apeqqutigineqartut isummerfigisinnaavagut, taamaassorinninnerilli eqqoriaanerillu akissuteqarfiginissaat ajornakusoortillugu.

Ilanngutassiat oqaatsinik uppernarsaatitaqanngitsunik, pasilliutinik. isummanik kisitsisinillu ilisarisinnaanngisatsinnik imaqartut tusagassiortumut nalunaarutigineqarnikuupput.

Tassunga atatillugu pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissamut malittarisassat erseqqissaassutigineqarnissaat pissusissamisoorpoq (tigulaakkat, https://journalistforbundet.dk/presseetiske-regler-imit pissarsiat). Malittarisassat suliami matumani malinneqarsimarpasinngitsutut isigisavut:

1. **Tusagassiorfiit suliassaraat eqqortunik sukkasuumillu paasissutissiisarnissaq. Periarfissaqartillugu qulakkeerneqartariaqarpoq paasissutissat tunniunneqartut ingerlateqqinneqartulluunniit eqqortuunerat.**

Ilanngutassiani marluusunit tamanna pisimanngilaq. Siullertut kisitsisit ilanngutassiani saqqummiunneqartut eqqortuunngillat tunngavilersorneqarsimanatilluunniit, eqqoriaanerutilli. Tusagassiortup oqaatigineqartorpassuit ilimagineqartullu tunngavilersorneqarsinnaanersut misissorsimanngilai eqqortuunersulluunniit misissorsimanagit. Apeqqutinik

tigussaasunik piviusorsiortuniluunniit isummerfigisassatsinnik oqaasertaliortoqarsimanngilaq. Aappaatut aaqqissuisoqarfik/[Tusagassiortoq1] marlunnik ilanngutassiorsimavoq, siullertut oqaaseqarfigisassanngortinnagit ilisimatitsitsissutitulli nassiunneqarsimasunik.

Sermitsiaq sunik saqqummiussisarsinnaanersoq saqqummiussisassanersorlu pillugu aalajangiisarnissarput soorunami kissaatiginngilarput. Kiisalu tusagassiap qanoq pitsaassuseqarnissaa aalajangiiffigisinnaanngilarput. Tamanna aaqqissuisoqarfimmit taamaallaat aalajangiiffigineqartussaavoq.

Neriuutigisimagaluarparpulli tusagassiortup akisussaaffimminik pimoorussilluni tigusisimanissaa, taamalu ilanngutassiani pasilliuterpassuarnut (ilaatigut ingasattunut) ilimagisarpassuarnullu uppernarsaassuteqarnissaa.

2. **Nutaarsiassanik pissarsiffiit isorinninnermik takutitsivigisariaqarput, pingaartumik taakku oqaatigisaat inuttut soqutigisanik akoorneqarsinnaasimagaangata imaluunniit ajoqusiiniarnermik siunertaqaraangata.**

Tusagassiorfiit pissarsiffigisaminnut piumasaqaateqartussaapput. Tusagassiortuttaaq sapinngisaminnik kinaassusersiornaveersaartussaapput. Ilanngutassiani marluusuni tamanna pisimanngilaq, tusagassiortup [Tusagassiortoq1]-ip [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq]-lu kisiisa isorisimavai pingaarnertullu paasissutissanik pissarsiffini [Ateq1] isorinagu.

Suliniutinut, suliffeqarfimmut suliffeqarfimmilu sulisunut pasilliutit peqqarniilluinnartut annertuullu isornartoqartinneqaratillu uppernarsaaserneqarsimannginnerat qaqutigoortutut isigivarput.

[Ateq1] 2019-imi [Naammagittaalliortoq2]-mi atorfinitsinneqarnikuugami sivikitsuinnarmik sulisuusimavoq. Taamaalilluni suliniutit suliffeqarfimmilu sulisut pillugit ilisimasani nutartersimanngilai. Isumaqarpugut ilanngutassiat takutikkaat, [Ateq1]-ip oqaaserisai piviusorsiortuunatillu paasinnissimanermik tunngaveqanngitsut.

3. **Paasissutissat arlaannut ajoqusiisinnaasut, nikanarsaataasinnaasut tatigisaanermilluunniit annikillisitsisinnaasut saqqummiutilersinnagit immikkut ittumik misilinneqartassasut, pingaartumik pineqartumut saqqummiunneqarnerisigut. Saqqummiussineq imatut pisariaqarpoq apersorneqartoq akinissaminut naammaginartumik piffissalerlugu.**

Tassa ilanngutassiani marluusuni paasissutissat aviisitigut saqqummiunneqartinnatik eqqortuunersut misissorneqarsimanngitsoq isumaqarpugut. Paasissutissanilli pissarsiffigineqartoq eqqoriaatinneqarluniluni ilimagisaminik oqaaseqartinneqarsimavoq. Tusagassiortup [Tusagassiortoq1]-ip

eqqarsaatigisimasariaqaraluarpaa, paasissutissanik pissarsiffigisami oqaluttuarineqartup ilaanik aalajangersimasumik soqutisaqartuunersoq.

Oqaatsit oqariartaatsillu atorneqartut, soorlu "Inuttarsiuineq", "siulersuinerlunneq", "suliamik ilisimasaliunngitsunik atorfinitsitsisimaneq" aamma [Naammagittaalliortoq2] "[....] siunnersuinerluttumik imaluunniit sanaartornermik ingerlatsisumik suleqateqartumik siunnersorteqarsimappat [...]" maluginiagassaapput.

Tusagassiortup oqaatigineqartorpassuit ilimagineqartullu tunngavilersorneqarsinnaanersut misissorsimanngilai eqqortuunersulluunniit misissorsimanagit. Assersuutigalugu paasissutissanik pissarsiffigisamut piumasaqarnikkut imaluunniit allanik paasissutissiisinnaasunik atuinikkut tamanna pisinnaavoq.

Apeqqutinik tigussaasunik piviusorsiortuniluunniit isummerfigisassatsinnik oqaasertaliortoqarsimanngilaq. Oqaatigineqareersutut piviusut isummerfigisinnaavagut, oqaatigisalli uppernarsaatitaqanngitsut, pasilliutit isummallu ilanngutassiani marluusuni atuarneqarsinnaasut isummerfigisinnaanagit. Tassani oqaatigineqartut amerlanersaasa tigussaasumik tunngavilersorneqarsimannginnerat uppernarsaaserneqarsimannginneralluunniit kisiisa pissutigalugit.

Suliffeqarfittut inuit ilaasa qanoq "isumaqarfigineraatigut" imaluunniit suliavut, suliatta pitsaassusaat, sulisuvut suliniutivullu pillugit "eqqoriaanerit" isumatusaartumik akissuteqartikkuminaatsippavut.

4. **Saassussinerit akissutillu pissusissamisuussappat ataqatigiissillugit assigiimmillu periaaseqarluni saqqummiunneqartariaqarput. Tamanna pingaartumik nikanarsaataasunik ajoqutaasinnaasunilluunniit oqaatigineqartunut tunngavoq.**

Ilanngutassiani marluusuni taakkunani paasissutissat eqqunngitsorpassuusut oqaaseqarfigiuminaapput. Sermitsiap tigussaasunik apeqquteqarfigisimassangaluarpaatigut - ilanngutassiallu marluk "paasiuminaatsut" nassiunneqarnerannut sanilliullugu uppernarsaatitalinnik apeqquteqarsimassagaluarput. "Eqqoriaanerit ilimagisallu uppernarsaatitaqanngitsut" arlallit saqqummiunnagit apeqqutinut tigussaasunut oqaaseqarnissarput periarfissiissutigisimassagaluarpaa".

Sermitsiamit isummat
Sermitsiaq akissummini, ulloq 212. december 2022 tiguneqartumi allassimavoq:

”...

Suliami pineqartoq

Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanerani attaveqaasersuutit annersaannik suliaqarneq, tassalu timmisartoqarfiliornerit pillugit ilanngutassiat marluk naammagittaalliuutigineqarput.

Sanaartukkat innuttaasunit akileraartartunit aamma Tusassip kiffartuussineranik atuisartunit [Naammagittaalliortoq1]-ip suliffeqarfiutaannit allanit suliniummut aningaasaleeqataasunit toqqaannanngitsumik akilerneqartussaapput. Tassa nunami innuttaasut tamarmik Ilulissani, Nuummi Qaqortumilu timmisartoqarfialiat pingasuusut akilertussaavaat.

Aningaasaqarneq eqqarsaatigalugu suliniut tamanna inuiaqatigiinnut innuttaasunullu sunniuteqartussaavoq, soorlu aamma suliniutip kinguneqaatissai innuttaasunut tamanut sunniuteqartussaasut.

Taamaammat Sermitsiamit timmisartoqarfiliornerit ukiut ingerlaneranni arlaleriarluni ilanngutassiarineqartarsimapput, soorlu aamma ilanngutassiarineqarniartut arlallit allanneqanngisaannarsimasut, aaqqissuisoqarfimmit oqaaseqarfigitinneqarsinnaasarsimanngimmata. Assersuutigalugu suliniummut atatillugu aningaasaqarneq 2020-mili aaqqissuisoqarfimmit paasisaqarfigiuminaatsinneqarsimavoq, innuttaasunit tamanna erseqqissumik soqutigineqaraluartoq.

Tassa ilanngutassiat taakku marluk pineqartut timmisartoqarfiit pillugit ilanngutassiarpassuit ilagiinnarpaat.

Ilanngutassiat Sermitsiamit saqqummiunneqarsimasut allattorsimaffii tulliullugit takuneqarsinnaapput. Tamakkiisuunngillat, ilanngutassialli 2019-imeersut aallartissutigissallugit aalajangersimavarput.

Sermitsiami ilanngutassiat
2019
20: Siunissami attaveqaatissaq
21: Isummersuut: Sooq maanna nukinginnarnerua
22: CCCC tunuarterpoq
25: Hollandimiut suliffeqarfissuat ik-mut unammeqataasoq
26: Kiniiserit sooq tunuarternersut paasiuminaatsinneqartoq
26: Taamaattumik mittarfissuarnik suliniut ajutooratarsinnaavoq
29: Isummersuut: Grækenlandimi alianartumik pisoqartoq
30: Kalaallit Nunaat immaqa USA-p aqqartartunik ujaasineranut atorneqarsinnaavoq
31: Timmisartoqarfinnut piareeqqasut
31: Umiarsuit takornariartaatit Nuuk tunullugu Reykjavík piumanerugaat
32: Munck suliniummik annertoorujussuarmik aallartitsisoq
32: Timmisartoqarfinnut aqquserngit akilerneqarnissaat isumaqatigiinngissutaasoq
32: IA-mi siulittaasoq: Timmisartoqarfiit aningaasaqarnerannik saqqummiussisoqarnissaanik piumasaqartoq
33: Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanerani sanaartukkat annersaat

33: Taamaattumik mittarfissuarnik suliniut ajutooratarsinnaavoq
33: Uivertoqareersoq timmisartoqarfiit nutaat sanaartorneqalersut
33: Isummersuut: Annaasaqangaatsiarneq
38: Kangerlussuup mittarfia toqqissisimalersitsisarpoq
38: [Naammagittaalliortoq2] aningaasaqarnermut tunngasunik ernummatiginnittoq
38: Illuatungiliuttut Naalakkersuisut sakkortuumik isornartorsioraat
38: Niuerfiusinnaasunik ujaasissaagut
38: Danmarkimit Kangerlussuup atuutiinnarnissaa qulakkeerneqartoq
38: Mittarfiit pillugit oqallinneq uniinnartitsissanngilaq
38: Isummersuut: Sakkutuujunngitsunik silaannakkut angallannermi aningaasaqarneq sakkutuullu piumasaqaataat
40: Munckimut qinnuteqartorpassuaqarsimasoq
41: Isummersuut: Naatsorsuisoqarsimanngilaq

2020:
28: Suliassaq ilungersunartoq
30: Isummersuut: Ajornartorsiortoqartoq
34: Kinguaattoornerup timmisartoqarfiliorneq ulorianartorsiortippaa
35: Mittarfiliortut annertuumik piumasaqaateqartut
40: Munck: Aporfik Københavnimiippoq
47: Mittarfiliortut aningaasanik amerlanerusunik piumasaqartut
51/52: Mittarfiliornermi missingersuutit 2 milliardinik sipporneqarsinnaapput
51/52: Suliniutit annertuut quliungaagata qulingiluat ajutoorfiusarput
53: Namminersorlutik Oqartussat akiliiumanngitsut

2021:
8: Aningaasartuuteqarneruneq isornartoqartoq
10: Timmisartoqarfiit aningaasaqarnerat pillugu allaaserisaq økonomi
11: Isummersuut: Timmisartoqarfiit aningaasaqarnikkullu nalorninartorsiorneq
25: Piviusut saqqummiunneqassapput
26: Isertuussat saqqummiunneqarput
28: Angisunnguaq Qujanaq, [Ateq3]-p apersorneqarnera
28: Immikkut akuersissuteqartarneq nalinginnaasuuvoq, [Ateq4]-p apersorneqarnera
28: Suliniutiminik ilungersuussilluartartoq ilisaritillugu – [Ateq5]
31: Timmisartortitseqatigiiffinnik ujarlerneq, [Ateq6]-p apersorneqarnera
32: Sila misigisat ilagaat, siunnersortit ASM-imeersut apersorneqarnerat
37: Mittarfiliortiternerup aningaasaqarnera
43: [Naammagittaalliortoq2] nunat tamalaat timmisartoqarfiit pillugit saqqummersitsinerannut peqataasoq
45: [Naammagittaalliortoq2] timmisartoqarfinni atortussat pillugit isumaqatigiissuteqartoq

2022:
5: [Naammagittaalliortoq2]-p Mittarfeqarfiillu kattunneqarnissaat pilersaarutigineqartoq

6: Politikkerit eqqarsarluaqqaarsimanngillat. [Ateq7]-p kattussinissamik pilersaarutt pillugit apersorneqarnera
13: [Naammagittaalliortoq2]-p Mittarfeqarfiillu kattunneqarnissaat kinguartinneqartoq
13: Kangerlussuaq nuna tamakkerlugu takornariaqarnermik ineriartortitseqataavoq
13: Nutaamik mittarfilioreneq pillugu nalunaarusiaq. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik ilisimasalik [Ateq7] oqaaseqartinneqartoq
13: [Naammagittaalliortoq2]-p nittartagaa ajoquteqartoq. [Ateq8] tunniutiinnarpoq
13: Nuummi Ilulissanilu mittarfiit aningaasaqarnerat pillugu isummersuut
13: Kangerlussuaq pillugu isummersuut
39: Mittarfissuaq siuariartornermik pilersitsissaaq
39: Angallasseriaatsimi unammillernartut
39: Mittarfeqarfiit [Naammagittaalliortoq2]-lu kattupput
46: Kalaallit Nunaanni timmisartoqarfiit nutaat pingasut akisussapput
46: Mittarfiit akimaniarpallaartut
46: aaqqissuisoqarfimmit oqaaseqaat
47: Mittarfiit aningaasaqarnerlu pillugit isummersuut
48: Aallariartortarfissap ilusaanut anguniakkat
49: Aallariartortarfissaq ulapiffiungaatsiartarfissatut naatsorsuussaavoq
49: Isummersuut: Ilungersunartumik ingerlaleriartorneq

Naammagittaalliuut
[Naammagittaalliortoq1]-mi [Naammagittaalliortoq2]-milu paasissutissiisartut pisortaasa [Naammagittaalliortoq2]-mi suliniuteqarnermut pisortaanerusimasup suliniutip aallartinnerani piffissami sivikitsumi atorfeqarsimasup apersorneqarnera pillugu Sermitsiap saqqummiussaa naammagittaalliuutigisimavaat.

Taanna nunarsuarmi tamarmi mittarfiliortoqartarneranik misilittagaqarluarpoq, Kalaallillu Nunaanni innuttaasunit soqutigineqarnissaa oqaatigineqartariaqarluni.

Tassa suliamut atatillugu ilisimatooq suliniut pillugu isummaminik saqqummiussitinneqarpoq.

Aamma siusinnerusukkut, tassa 2020-mi decembarip qaammataani aviisikkut saqqummiunneqarnikuuvoq.

Naammagittaalliuummi pineqarpoq, [Ateq1]-ip ilimagisai erseqqinnerusumik misissoqqaarnagit oqaasertalerneqarsimanerat illuinnaasiortuunerallu.

…

Suliap ingerlanera
Ilanngutassiassanut missingiut [Naammagittaalliortoq1]-ip siulittaasuanut ulloq 24. oktober mailikkut siullermik nassiunneqarpoq, missingiutip assilinera [Naammagittaalliortoq2]-mi paasissutissiisarnermut pisortamut nassiunneqarluni, tassa ilanngutassiat marluk saqqummiunneqarnissaat

pilersaarutigalugu ilisimatitsissutigivarput. Inaarutaasumik saqqummiussassaq ulloq 26. oktober nassiunneqarpoq, iluarsiissutitalillu ulloq 9. november nassiunneqarluni.

Sermitsiami aaqqissuisoq [Naammagittaalliortoq1]-imi paasissutissiisarnermut pisortamit aamma [Naammagittaalliortoq2]-mi paasissutissiisarnermi pisortamit ulluni 25. aamma 26. oktober sianerfigineqarpoq, ilisimatinneqarlunilu Sermitsiap [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu oqaaseqarnissamut periarfisseqqaarnagit ilanngutassiat saqqummiutissappagit, ilanngutassiat pineqartut illuinnaasiortuunerarlugit Tusagassiuinermik aalajangiisartunut naammagittaalliuutigineqassasut. Taamaammat oqaatigineqartunut pingaarutilinnut akissuteqareernissaannut ilanngutassiassat saqqummiunneqarnissaasa kinguartinneqarnissaat aalajangersimavarput.

Sermitsiamit ulloq 31. oktober akissuteqaqqusisoqarpoq, nalunaarutigalugulu ilanngutassiat ulloq 11. november saqqummiukkusunneqartut.

[Naammagittaalliortoq1]-imi paasissutissiisarnermut pisortap ulloq 1. november apeqqutigaa, akissuteqarnissamut qanoq piffissaliisoqarsimanersoq. Sermitsiamit akissutigineqarpoq, ilanngutassiassat sapaatip-akunnera sinneralugu uninngatinneqarsimasut, ullorlu 4. november kingusinnerpaamik akissutisinissaq piumasarineqarluni. Paasissutissiisarnermut pisortap ulloq 2. november apeqqutigaa, ilanngutasiassat marluk oqaluuserineqartut pineqarnersut.

Paasissutissiisarnermut pisortap ulloq 3. november nalunaarutigaa, illuinnaasiortumik isorinninngitsumillu tusagassiiniarneq pineqartoq.

Paasissutissiisarnermut pisortaq ulloq 4. november Sermitsiami aaqqissuisuunermut tusagassiortumullu allappoq, ilanngutassiassani paasissutissanik pissarsiffigineqartup ataasiinnaanera isornartortaqartoq, ilanngutassiassallu paasissutissaannartut nassiunneqarnerat eqqarsarnartoq.

Namminersorlutik Oqartussani paasissutissiisarnermut pisortaq nangilluni allappoq:
"Allaaserisart marluusut ”Kalaallit Nunaata Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu mittarfissai pingasut 6,5 milliard koruuninik akeqassangatinneqarput" kiisalu ”Mittarfiit kusanartuunissaat atorsinnaanerinit pingaartinneqarnerusoq" suliamut tunngatillugu illuinnaasiortumik, eqqunngitsumik qalipaasersukkatullu saqqummiinerupput.
Mittarfiliortiternernut tunngatillugu missingersuutitigut tunngavissat malinneqarsimanerarneqarnerat ilumoorpoq.

Allaaserisat marluusut eqqunngitsumik paasitinneqarsimanermik, ilimagisanit, eqqoriaanernik namminerlu takusimasanik aallaaveqarput.

Tusagassiorfiit eqqortunik paasissutissiisarnissaq suliassaasa pingaarnersaraat. Tamatumalu saniatigut paasissutissat saqqummiunneqartussat saqqummiunneqaqqittussalluunniit eqqortuunersut aamma misissugassarisarlugit. Allaaserisat marluusut tusagassiortup paasissutissiisimasullu inuttut isummaminnik saqqummiussaatut isikkoqarnerorpasipput aviisimilu nalinginnaasumik piviusumik aallaaveqarluni allaaserinnittartumi nutaarsiassatut isigineqarsinnaanatik.

Eqqortormi tassaavoq pilersaarutit pingasuusut missingersuutit naapertorlugit ingerlammata.

Kiffaanngissuseqarluni tusagassiisarneq tapersersugaraarput taamaattorli illuinnaasiortumik isornartorsiuerpalaanngitsumillu tusagassiisarneq tapersersugarinatigu. Allaaserisat marluusut imarisaat eqqarsaatigalugit Tusagassiuutit pillugit aalajangiisartunut ingerlatitseqqinnissarput eqqarsaatigilerparput.

Taamaattumik tusagassioriaaseq atorneqartoq aallaaserisanilu marluusuni pasilliutit akuerisinnaanngilluinnarpavut erseqqissaatigissallugulu allaaserisani saqqummiussat eqqunngitsuullutillu eqqoriaanertut isikkoqarmata".

Sermitsiap Namminersorlutik Oqartussani paasissutissiisarnermut pisortap illuinnaasiorneraaneranut ulloq 4. november akissuteqarluni oqaatigaa, tamannarpiaq pissutigalugu ilanngutassiarineqarniartut [Naammagittaalliortoq1]-imut [Naammagittaalliortoq2]-llu oqaaseqarfigisassanngorlugit nassiunneqarsimasut.

Sermitsiamit ulloq 7. november apeqqutigineqarpoq, [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-llu ulloq 4. november akissutaat oqaaseqaatitut isigineqarsinnaanersut.

Paasissutissiisarnermut pisortap ulloq 8. november nalunaarutigaa: "Ilanngutassiassanut marlunnunnut taakkununnga oqaaseqaatissaqanngilagut". Nanngillunilu allalluni: "Ilissinnut siusinnerusukkut nassiussimasakkat ilinnut aaqqissuisoqarfinnullu ilisimatitsissutaapput. Suli isumaqarpugut, pasilliutigineqartut, eqqoriaanerit kukkussutigineqarsimasullu tunngavigalugit tusagassiortoqarsimasoq.

Ilanngutassiassat taakku marluk tallimanngornermi saqqummiunneqarnissaat suli pilersaarutigaasiuk?"

Sermitsiamit ulloq 8. november akissutigineqarpoq:
Sermitsiamit sapaatip-akunnerani pineqartumi saqqummiunneqarnissaat naatsorsuutigineqanngitsoq.
Aviismit tupigusuutigineqarpoq, naammagittaalliuteqartup illuinnaasiortumik tusagassiortoqarnera oqaatigeriarlugu oqaaseqarfigineqarumannginnera.

Tamatumunngalu peqatigitillugu aviisi ilanngutassiassanik saqqummiussissappat tusagassiuinermik aalajangiisartunut naammagittaalliuuteqarnissaq aarlerisaarutigalugu.

Aaqqissuisoqarfimmit sapaatip-akunnerani pineqartumi aalajangiunneqarpoq, ilanngutassiarineqarniartut aaqqissuisoqarfimmit oqaaseqaammik nassuiaammillu ilallugit saqqummiunneqassasut, taamaammallu aviisimit ilanngutassiarineqarniartut [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-llu oqaaseqaataannik ilanngiussaqarani saqqummiunneqarlutik.

Paasissutissiisarnermi pisortat taakkua marluullutik ilisimatitsissutigaat, ingerlatseqatigiiffimmit missingersuusiarineqarsimasut malinneqartut. Soorli 2021-mut ukiumoortumik nalunaarusiaq naapertorlugu aallaqqaammut 3,3 milliarder koruunit nalingannik missingersuusiortoqareersimagaluartoq missingersuutit 4,9 milliarder koruuninut qaffanneqarsimanersut nassuiarneqanngilaq.

Ilanngutassiarineqarniartut ulloq 18. november saqqummiunneqarput, ullorlu 14. december tusagassiuinermik aalajangiisartut Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi allaffiannut naammagittaalliuut anngunneqarluni.

Naammagittaalliuummut akissut

Pingaarnertut naammagittaalliuutigineqartut marluk tassaapput, mittarfiliornerit illuinnaasiortumik isornartorsiorneqarnerat aamma ilimagisatut taaneqartut misissoqqinneqarsimannginnerat.

Tamannarpiarli pissutigalugu ilanngutassiassatut missingiut siulleq [Naammagittaalliortoq1]-mut [Naammagittaalliortoq2]-mullu ulloq 24. oktober nassiunneqarpoq. Sermitsiap saaffiginnissutaani oqaatsit atorneqartut suugaluarpataluunniit paasissutissiisarnermi pisortat taakku marluullutik sapaatip-akunnerisa marluk ingerlaneranni ilimagisatut saqqummiunneqartut akissuteqarfigalugillu oqaaseqarfigisinnaagaluarpaat.

Ilisimasallip naatsorsuutigisai pineqartillugit misissueqqinnissamik piumasaqaateqarneq paatsoorneqarsinnaavoq. Pisussaaffik tamanna pissusiviusunut atuuppoq. (Assersuutigalugu paasissutissanik pissarsiffiup (ataasiinnaap) imatut imatullu kiisalu sumik arlaannik ilimagisaqarnera naapertorlugu. Paasissutissaq ingerlaannartumik saqqummiunneqarpat oqaatigineqartariaqarpoq, pisoq allamit suli uppernarsarneqanngitsoq.) Ilangutassiani pineqartuni siunissami qanoq pisoqarumaarnera pineqarpoq, tassa siunissami pissutsit atuuttussat qularnartortaqartut. Ilisimasallip suliniummut atatillugu naatsorsuutigisaminik oqaaseqaqqusaannginnera eqqumiippoq, naatsorsuutigisallu taakkua sasqqummiuteqqusaannginnerat aamma eqqumiilluni.

Naammagittaalliuut aallarnerlugu ilisimasallip mianersortariaqarneranut arfinilinnik assersuusiortoqarsimavoq. Taamatut nalinginnaasumik eqqarsartaaseqarnerup mumilluinnarneratut tamanna isikkoqarpoq. Naammagittaalliuuteqartoq isumaqarmat inuk apersorneqartoq sunik tamanik eqqoriaasoq, taamalu kukkusumik eqqoriaasimasoq ilanngutassiami mianersortumik oqaaseqaateqarneq akuersaarneqarsinnaavoq. Ilisimasaqarnerusutut uppernarsaatitaqanngitsunik oqaaseqarnermut sanilliullugu tamanna akuersaarneqarsinnaaneruvoq.

Naammagittaalliuummi aamma aningaasartuutissatut naatsorsuutigineqartut pillugit oqaaseqarneq isornartorsiorneqarpoq. Pisortat annertuunik suliniuteqarneranni aningaasaliissutinik sippuisoqartarnera uppernarsaatissaqarluarpoq. Tamanna aamma 2020-mi ilanngutassiarineqartumi eqqaaneqarpoq. Taamaammat suliniutip tamarmiusuup ilaasa aningaasaliissutigineqartut iluini isumagineqarsinnaaneri arlaannit apeqquserneqarnerat naammagittaalliuuteqartumit akuersaarneqanngilluinnarnera eqqumiigineqarsinnaavoq. Immaqa aamma oqaatigineqarsinnaavoq, [Naammagittaalliortoq2]-p nammineq paasissutissaatai, assersuutigalugu [Naammagittaalliortoq2]-p 2021-mut ukiumoortumik nalunaarusiaani quppernerit 9-10-t naammaannartut. Assersuutigalugu Ilulissani mittarfissap nutaap toqqammavissaanik immiinnginnermi sanaartunnginnermilu nunap qeriuaannartup p_{ii}arneqarnerani aningaasartuutit pillugit paasissutissanik pissarsisoqarsinnaanngivissimavoq.

Ilanngutassiami aamma isertitassatut naatsorsuutigineqartut sammineqarput, ilisimasallimmi Ilulissani Qaqortumilu takisuunik mittarfeqarnissamik pisariaqartitsisoqarnersoq apeqqusermagu. Ilisimasalik isumaqarpat, Ilulissat kangia ukiuni makkunani takornarianit soqutigineqarunnaariartortoq, taava tamanna aamma oqaatigineqaqqusaannginnerpa. Aamma Qaqortumi mittarfissap takissutaani 300 meterit kingulliit naleqassusaasa qularnartoqarnerat allanit saqqummiunneqarsimavoq, tassunga assersuutigalugu Kujataani timmisartoqarfissaq pillugu [Naatsorsuuserisoq1]-ip nalunaarusiaa kingulleq takuneqarsinnaavoq.

Naammagittaalliuuteqartup saqqummiussaani immikkoortoq 4-mi oqaatigineqarpoq, ilanngutassiani apersuiffiusuni ajoqusiisinnaasunik oqaaseqartoqarsimasoq. Naammagittaalliuuteqartoq isumaqavinnerluni, ilanngutassiat taakku pineqartut sanaartornerup sinnerani aningaasartuuteqarnerulersitsissasut imaluunniit siunissami timmisartoqarfinnit isertitassaajumaartut annikillisissagai? Sunamita ajoqusiisinnaava? Kikkunnit tamanit soorunami kissaatigineaqarpoq, suliniummut missingersuusiat malinneqarumaartut.

Paasissutissiisarnermili pisortat isumaqarunik, nammineq inuttut naatsorsuutigisat saqqummiuppallaarneqarnerisigut aningaasartuutissanik

nakkutilliineq ajoquserneqassasoq, tassa niuernermi isertugaatigisat pineqartillugit, taava tamanna oqaatigineqaannarsinnaavoq.

Aamma ilisimasallip isummani naatsorsuutigisanilu nammineerluni oqaatigai. Ilisimasalik paasissutissiisarnermi pisortat isornartorsiutaannik saqqummiiffigineqarsimavoq, taamaakkaluartoq oqaatigisimasani aalajangiussimavai isumaqarlunilu oqaaseqarnissamut pisinnaatitaaffeqarluni, tassungalu atatillugu kiffaanngissuseqarluni oqaaseqarsinnaatitaaneq innersuussutigaa.

Taanna kinaannaanngilaq, nunaili tamalaat akornanni mittarfinnik immikkut ilisimasaqartuuvoq [Naammagittaalliortoq2]-milu aqutsisunut ilaasimalluni, taamaammat tusagassiortutut pisussaaffiuvoq, taassuma nammineerluni maluginiarsimasaanik siulittuutigisaanillu paasissutissiinissaq.

Aammali oqaatigineqassaaq, ilanngutassiani tamani Sermitsiamit saqqummiunneqarsimasuni, timmisartoqarfissanut naatsorsuuigisarpassuit illuinnaasiortutut oqaatigineqarsinnaanerat. Naatsorsuutigisat soorunami ilungersunarsinnaasut, maannakkorpiarli misilerarneqarsinnaanngitsut.

Assersuutigalugu ILS cat.1 minnissamut qulakkeerinnissinnaasutut oqaatigineqarsimasoq aamma Angallannermut Aqutsisoqarfimmit immikkut akuersissuteqartarneq naapertorlugu timmisartortartut pikkorissarneqarnissaannik piumasaqaatigineqartut timmisartuutileqatigiiffiit mittarfimmik atuinissaannut sunniuteqartussaapput.

Tusagassiornermi apersorneqartartut suliaminnut isummaminnullu atatillugit illuinnaasiortumik oqaaseqartarnerat nalinginnaasuuvoq. Kinaassusersiunnginniaraannimi illuatungeriit tamarmik oqaaseqarnissamut periarfissinneqartussaapput. Tamanna uummaarissumik tunniussimasumillu oqallinnissamut tunngaviuvoq.

Kalaallit Nunaanni oqartussat sulinerminnik oqallitsitsinaveersaarnerat oqartussaaqataanermut ajoqutaasoq isumaqarpugut. Soorlu aamma tamanna anneruniartupilussuunermut aamma oqartussat isumaannut naatsorsuutaannullu naapertuutinngitsumik isornartorsiutigineqartunut ilimagisanullu tamanut ilisimasaqarnerusutut pissusilersornermut takussutissaasoq."

Tusagassiuinermik Aalajangiisartut tunngavilersuutaat aalajangiussaallu
Aalajangeeqataasimapput
Kirsten Thomassen, Karsten Sommer aamma Peter Jensen

Eqqortumik paasissutissiineq paasissutissarsiffigisamillu isorinnissinnaaneq
Pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissamut malittarisassani immikkoortoq A, nr. 1-imi allassimavoq, tusagassiorfiit eqqortumik sukkasuumllu paasissutissiisarnissaq

suliassarigaat. Periarfissaqartillugu qulakkeerneqartariaqarpoq paasissutissat tunniunneqartut ingerlateqqinneqartulluunniit eqqortuunerat.

Pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissamut malittarisassani immikkoortoq A, nr. 2-mi allassimavoq, nutaarsiassanik pissarsiffiit isorinninnermik takutitsivigisariaqartut pingaartumik taakku oqaatigisaat inuttut soqutigisanik akoorneqarsinnaasimagaangata imaluunniit ajoqusiiniarnermik siunertaqaraangata.

Tusagassiuinermik aalajangiisartut aallaqqaasiullugu oqaatigaat, aaqqissuisoq tusagassiassamik aaqqissuisinnaatitaasoq, tunngaviatigullu tusagassiivimmit sun saqqummiunneqassanersoq pillugu aalajangiisinnaatitaasoq. Aaqqissuisup aaqqissuisinnaatitaaneranut killiliussat iluanni pissutsit susassaqartut ilaannut allanulluunniit qitiusut aaqqissuisup minissinnaavai, soorlu aamma aaqqissuisup nammineq aalajanersinnaagaa atortut paasissutissanillu pissarsiffiit peqataatinneqassanersut peqataatinneqassannginnersulluunniit, tassa saqqummiunneqartut eqqortumik takutitsippata.

[Ateq1]-ip [Naammagittaalliortoq2]-mi sulisimanera eqqarsaatigalugu, Tusagassiuinermik Aalaangiisartut isumaqarput, taassuma [Naammagittaalliortoq2] [Naammagittaalliortoq2]-lu ajortumik isigineqalersinneqarnissaat soqutigisarisinnaagaa. Ilanngutassianili pineqartuni marluusuni atuarneqarsinnaavoq, [Ateq1] piffissami sivikitsuinnarmi [Naammagittaalliortoq2]-mi atorfeqarsimasoq, timmisartoqarfissanullu nutaanut aningaasartuutigineqartussatut missingiunneqarsimasut pillugit ilanngutassiami atorfeqarnerup qanoq unitsinneqarsimanera itinerusumik nassuiarneqarluni. Tusagassiuinermik Aalajangiisartut tamatuma kingornatigut nalilerpaat, ilanngutassiani pineqartuni [Naammagittaalliortoq2]-p mittarfliortiternermi nammineq inuttut soqutigisai naammattumik paasissutissiissutigineqartut.

Ilanngutassiani oqaaseqaatit saqqummiunneqartut [Ateq1]-p isumaanik naatsorsuutaanillu saqqummiussisuupput, aamma ilanngutassiani atuarneqarsinnaavoq [Ateq1]-p oqaaserisimaninut paasissutissat sorliit tunngavigisimanerai. Sermitsiap aamma ilanngutassiat aqqutigalugit ilisimatitsissutigaa, [Ateq1]-p suliniutini assingusuni allani misilittagaqarnera tunngavigalugi paasissutissiisussatut toqqarsimagaa.

Tusagassiuinermik Aalajangiisartut suliami paasissutissat tunngavigalugit oqaatigaat, [Naammagittaalliortoq2] [Naammagittaalliortoq1]-ilu paasissutissanik mittarfiliornerni tamakkiisumik aningaasartuutissanut erseqqissaassutaasinnaasunik nassitsisimanngitsut, imaluunniit mittarfiliornerit pillugit Sermitsiap [Ateq1]-imut oqaaseqartitsineranut tunngassuteqartut pillugit paasissutissanik eqqornerusunik tunniussisimanngitsut.

Aalajangiisartut tamanna tunngavigalugu isumaqarput, Sermitsiap [Ateq1]-ip oqaasesqaataanik saqqummiussinissamik paasissutissiisartutullu atornissaanik aalajangiisimaneranut isornartorsiuinissamut tunngavissaqanngitsoq.

Saqqummiussineq
Pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissamut malittarisassani immikkoortoq A, nr. 3-mi allassimavoq, paasissutissat arlaannut ajoqusiisinnaasut, nikanarsaataasinnaasut tatigisaanermilluunniit annikillisitsisinnaasut saqqummiutilersinnagit immikkut ittumik misilinneqartassasut, pingaartumik pineqartumut saqqummiunneqarnerisigut. Saqqummiussineq imatut pisariaqarpoq apersorneqartoq akinissaminut naammaginartumik piffissalerlugu.

Immikkoortoq A, nr. 4-mi allassimavoq, saassussinerit akissutillu pissusissamisuussappat ataqatigiissillugit assigiimmillu periaaseqarluni saqqummiunneqartariaqartut. Tamanna pingaartumik nikanarsaataasunik ajoqutaasinnaasunilluunniit oqaatigineqartunut tunngavoq.

Tusagassiuinermik Aalajangiisartut [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu isumaqatigalugit oqaatigaat, ilanngutassiani oqaaseqaatigineqartut arlallit nikanarsaataasinnaasutut imaluunniit tatigisaanermik annikillisitsisinnaasutut isigalugit. Matumani assersuutigalugu oqaatsit pineqartut tassaapput ”inuttarsiuineq", "siulersuinerlunneq", "suliamik ilisimasaliunngitsunik atorfinitsitsisimaneq" aamma [Naammagittaalliortoq2] "[....] siunnersuinerluttumik imaluunniit sanaartornermik ingerlatsisumik suleqateqartumik siunnersorteqarsimasoq [...]"

Illuatungeriinnit tamanit ilisimatitsissutigineqarpoq, ilanngutassiassatut pineqartut Sermitsiamit tamanut saqqummiunneqartinnatik [Naammagittaalliortoq1]-mut [Naammagittaalliortoq2]-mullu saqqummiunneqarsimasut.

Aalajangiisartut nalilerpaat, [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu ilanngutassiassat imaannut oqaaseqarnissamut periarfissinneqarsimasut, tusagassiivimmi apeqqutinut aalajangersimasunut oqaaseqaatigineqartut saqqummiunneqarnerannut atatillugu akissuteqarfigineqartussanut oqaasertaliornissamut pisussaaffeqartutut oqaatigineqarsinnaanngimmat.

Aalajangiisartut ilanngullugu nalilerpaat, Sermitsiami aaqqissuisoqarfimmit oqaaseqaatit ilanngutassiassanut pineqartunut ilassutitut saqqummiunneqarnerisigut, [Ateq1]-p oqaaseqaataanut [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu isumaqataannginnerat ilanngullugu saqqummiunneqarsimasoq.

Tusagassiuinermillu Aalajangiisartut tamanna tunngavigalugu Sermitsiap saqqummiussaata isornartorsiorneqarnissaanut tunngavissaqanngitsoq oqaatigaat.

Tusagassiuinermik Aalajangiisartut aamma oqaatigaat, Sermitsiamit Pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissaq avaqqunneqarsimanngitsoq.

Kirsten Thomassen
Formand